

PARAULES de DONES de CIÈNCIA

2018

VNIVERSITAT
ID VALÈNCIA

INSTITUT D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA I DE LA CIÈNCIA LÓPEZ PIÑERO

DIA INTERNACIONAL DE LA DONA I LA XIQUETA EN LA CIÈNCIA

Per commemorar el Dia Internacional de la Dona i la Xiqueta en la Ciència ([11 de febrer de 2018](#)) hem publicat fragments escrits per dones que varen treballar dins de temes relacionats amb la ciència, la tecnologia i la medicina. Els textos han estat suggerits per diferents persones de l'IHMC amb la col·laboració també de Montserrat Cabré (Universidad de Cantabria).

Marie Meurdrac (segle XVII)

"Quan vaig començar aquest petit tractat, ho vaig fer només per la meva pròpia satisfacció i per conservar els coneixements que he adquirit mitjançant molta feina i de diversos experiments repetits moltes vegades. [...] però si bé tenia raons per treure-ho a la llum, també tenia raons per mantenir-ho ocult i evitar exposar-lo a la crítica general [...] Vaig estar indecisa en aquesta lluita interna durant gairebé dos anys; em feia l'objecció que l'ensenyament no era professió de dona; que hauria de quedar-me callada, escoltar i aprendre, sense desplegar els seus propis coneixements; que no està bé en les dones el oferir una obra al públic i que la reputació que es guanya d'aquesta manera no li és avantatjosa, ja que els homes sempre menyspreen i censuren els productes de l'esperit d'una dona [...] Tot i això, jo no soc la primera que ha portat un treball a la premsa. I, per altra banda, les ments no tenen sexe, si les de les dones foren cultivades com són les dels homes, si es fera servir tant de temps i recursos per la seva formació, les dones podrien igualar als homes. I el nostre segle ha vist nàixer dones amb una suficiència i capacitat sense cap diferència amb els homes dins dels dominis de la poesia, les llengües, la filosofia i, inclús, el govern dels estats".

Marie Meurdrac, *La chymie charitable en faveur des dames*, Lyon, 1680, 2a ed. (primera edició, Paris, 1666)

Per conèixer més :

Tosi, L. (2001). Marie Meurdrac: Paracelsian chemist and feminist. *Ambix*, 48(2), 69–82

Schibinger, L. (2004). *Tiene sexo la mente?: Las mujeres en los orígenes de la ciencia moderna*. Valencia: PUV.

Londa Schiebinger

“La ciència moderna és producte de centenars d'anys de marginació activa de les dones. Per això, el procés d'incorporació de la dona a la ciència ha requerit i seguirà requerint profunds canvis estructurals en la cultura, en els mètodes i en el contingut de la ciència”

[També a altres camps, com ara la **història**] “Amb l'arribada de més professores, la disciplina sencera va canviar, la qüestió històrica va canviar. Quan només els homes eren professors, abans de l'arribada de les dones, la història era política i presidents, diplomàcia i guerra. Eixos eren els temes que es valoraven, potser també una mica d'història intel·lectual, la història de la filosofia... Però quan van arribar les dones, va haver-hi una revolució en el pensament, i ara tenim història de la família, història de les dones, història de la reproducció, història del col·lectiu de gais i lesbianes... Tenim tot de coses que abans mai comptaven com a història. Ara, aquests temes són part del nucli de la disciplina.

El mateix va ocórrer en **medicina**. Primer, s'estudiava tot sobre el cos masculí, i després, en les dècades dels vuitanta i els noranta, i especialment ara, comencem a considerar les diferències sexuals en medicina. Com funciona això en el cos femení? Perquè la biologia és diferent. Quin és el mecanisme? Com és el metabolisme? Gràcies a això, s'aconsegueix enriquir i estendre el camp de la medicina, és una ciència nova i trobe que per això és important que es reconega la diferència, que es valore igual les dones i se les incorpore a la ciència i a la societat. Pense que ara sabem més coses, que hem obert la porta, i tot això és una qüestió de crear coneixement”

Per conèixer més:

[Entrevista a Londa Schiebinger](#)

[Gendered innovations](#)

Margalida Comas (1892-1972)

“Sempre he recordat la impressió, meitat joiosa sorpresa i meitat admiració, que des del començ en produïren l’Escola Normal de Londres i en general els centres anglesos d’ensenyament per la fina sensibilitat de llurs alumnes envers de totes les coses un xic interessants que passaven pel món, novel·les teories científiques o filosòfiques, manifestacions artístiques, principis polítics, etc.; per llur correcció i bona criança, dins d’una gran naturalitat i llibertat, i, sobretot, pel fet que, amb tot i no haver-hi internat, hi visquessin, realment, com si l’escola fos l’eix de totes llurs activitats en comptes d’anar-hi només a aprendre-hi unes certes assignatures a determinades hores.

La meua experiència dels establiments oficials espanyols i encara dels francesos, era totalment diferent i allò em semblava un somni irrealitzable. Amb tot, gràcies a l’esforç d’una minoria selecta, al cap de ben pocs anys, tenim a Barcelona centres que corresponen a aquella concepció, més o menys adaptada a les nostres característiques especials ... [Esperem que ben aviat] esdevindrà de sentir general això que diu el doctor Rugg de les escoles actives: “Ja no som els professors els qui volem ensenyar, sinó els alumnes els que volen aprendre”. I, aleshores també, encara més que de present, serà acomplert aquell precepte: “l’educació, que és formació dels joves, cal que sigui impregnada de l’esperit que a tot arreu es considera característic de la joventut, és a dir, frescor, zel, entusiasme, felicitat”

Més informació:

Comas, M., Delgado Martínez, *Margalida Comas Camps (1892-1972), científica i pedagoga*. Govern de les Illes Balears, Conselleria d’Innovació, Interior i Justícia, Palma de Mallorca. [[PDF](#)]

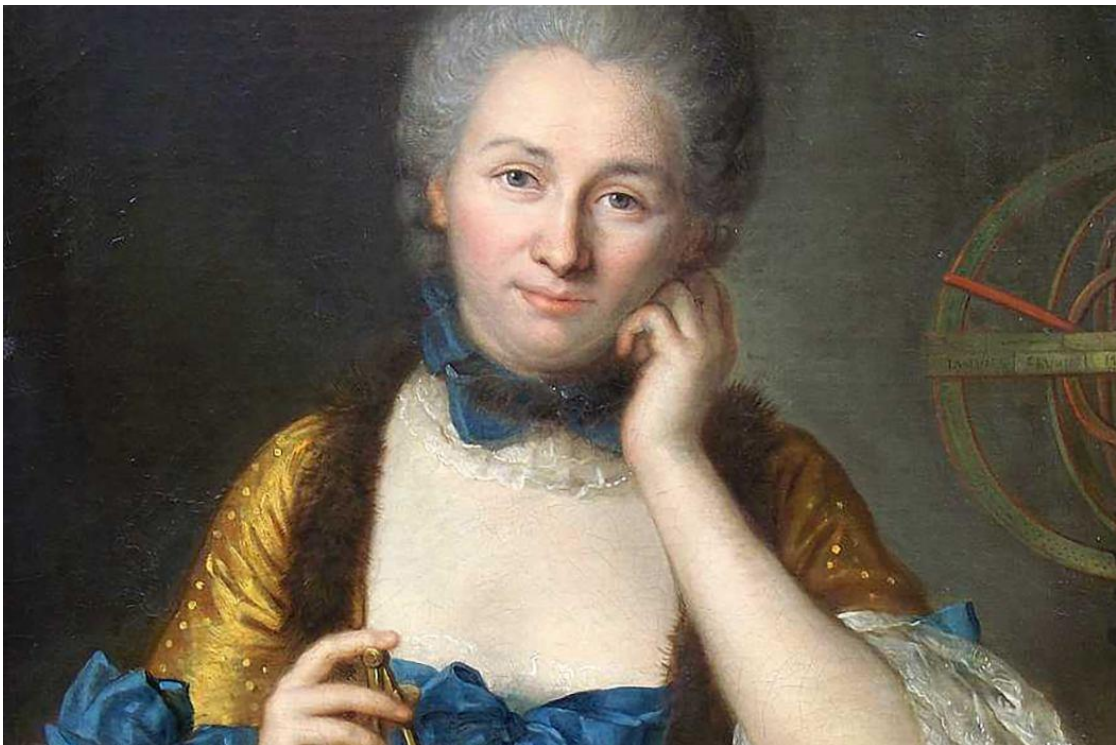
Gabrielle Émilie Le Tonnelier de Breteuil, marquise du Châtelet, (1706-1749)

"Sento tot el pes del prejudici que ens exclou tan universalment de les ciències, i és una contradicció de aquest món, que m'ha produït sempre la major sorpresa [...] Si fos rei ... reformaria un abús que suprimeix, per així dir-ho, a la meitat del gènere humà. Faria participar a les dones de tots els drets de la humanitat i sobretot dels de l'esperit [...]"

Per conèixer més:

Macarrón, A. (1998). *INSTITUTIONS DE PHYSIQUE*. Capítulos escogidos. Un manual de física en el siglo XVIII. Gran Canaria: Fundación Canaria Orotava.

Hagengruber, R. (2011). *Emilie du Châtelet between Leibniz and Newton*. Springer Science & Business Media.

Un text anònim d'una dona del segle XVIII.

Female Rights Vindicated... Londres, 1763

"Men have not only excluded the Women from partaking of the Sciences and Employments, by long Prescription, but also pretend that this Exclusion is founded in their natural Inability. There is, however, nothing more chimerical; for whether we consider the Sciences in themselves, or the Organs whereby a Knowledge of them is acquired, we shall find both Sexes equally disposed"

Para conèixer més:

Schiebinger, Londa L. *¿Tiene sexo la mente? : las mujeres en los orígenes de la ciencia moderna*, Madrid: Cátedra, 2004

Disponible a la biblioteca Vicent Peset-Llorca (IHMC), Universitat de València

Female Rights vindicated ;

OR THE

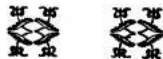
EQUALITY

OF THE

SEXES

MORALLY and PHYSICALLY proved.

By a LADY.

L O N D O N :

Printed for G. BURNET, at Bishop Bu
Head, without Temple-Bar.

MDCCLVIII.

Dolors Aleu i Riera (Barcelona, 3 d'abril de 1857 - 19 de febrer de 1913)

"El considerar que aún hay quien discute y disputa a nuestro sexo la aptitud para los estudios profesionales, ha sido para mí motivo de inspiración para adoptar como objeto de esta tesis el siguiente tema, que si no tiene todo el mérito de la novedad, entrañará siempre los altos quilates de la oportunidad"

"Gran Bretaña y los Estados Unidos de América, en donde más ha progresado la educación de la mujer; allí la joven goza de una amplia libertad a la que en España ni aspiramos, ni fuera posible conseguir con muchos siglos"

"Para negar la instrucción a la mujer, se han aducido pruebas fisiológicas, anatómicas y frenológicas. Se ha dicho que las funciones de generación le vedan ocuparse en trabajos serios; que todos sus tejidos, sistemas y aparatos son mucho más débiles que los del hombre; que en la extremidad cefálica no solo hay diferencias notables de volumen y peso en el cerebro, sino que estas diferencias han llegado a traslucirse en la bóveda craneana"

"Si de estas mujeres [-las que vivían rodeadas de todo cuidado-] pasamos a la mujer del campo, la veremos ocupada en los mismos rudos trabajos que el hombre, en el mayor número de casos sin respetar ni los achaques, ni la debilidad del sexo. Esto sí, tales motivos son muy considerados cuando se trata de darla instrucción: en este caso se citan su debilidad, las urgencias de la maternidad, que avasalla gran parte de las funciones de la vida de la mujer, y el cuidado de la casa y de la familia"

Fragments de Dolors Aleu, *De la necesidad de encaminar por nueva senda la educación higiéxico-moral de la mujer*, 1882.

Para conèixer més:

Cabré, Montserrat; Ortiz, Teresa (eds.). *Sanadoras, matronas y médicas en Europa (siglos XII-XX)*. Barcelona: Icaria, 2001.

Flecha, Consuelo. *Las primeras universitarias en España*. Madrid: Narcea, 1997.

Martina Castells i Ballespí (Lleida, 23 de juliol de 1852 - Reus, 21 de gener de 1884)

“A algunos el asunto parecerá escaso en interés, a no pocos quizá, falto de pertinencia, dado el círculo técnico a que suelen limitarse los discursos pronunciados en este solemne acto; mas en realidad no deja de entrañar mi tema una cuestión de palpitante actualidad y suma trascendencia.”

“Si interesante y apropiado es el desarrollo de mi tema, no deja de ser su desenvolvimiento azás difícil y aun atrevido... puesto que sean las que sean las conclusiones que establezca, sé de antemano han de encontrar, hoy por hoy, ilustres adversarios... Sin embargo, amiga del progreso en todas sus manifestaciones, convencida de la parte activa que la mujer ha tomado, toma y tomará siempre en todas las cuestiones sociales, no me arredan (sic) mis propios temores e insisto en mi primitivo y espontáneo propósito”

“Si la niña que a (sic) pasado a ser mujer, después de los conocimientos adquiridos, se inclina a seguir una carrera científica o a dedicarse al comercio, aspira en fin a una honrosa posición en la sociedad, proporcionadle los medios para que siga adelante. La experiencia nos prueba que la inteligencia de la mujer necesita trabajar y que si la obligáis a vivir en la ignorancia, se ejercitará por sí sola y cual planta descuidada, tendremos que lamentarnos pues dejará con frecuencia de seguir el camino del bien”

Fragments de Martina Castells, *Educación física, moral e intelectual que debe darse a la mujer para que esta contribuya en grado máximo a la perfección y la de la humanidad*, 1882.

Per conèixer més:

Cabré, Montserrat; Ortiz, Teresa (eds.). *Sanadoras, matronas y médicas en Europa (siglos XII-XX)*. Barcelona: Icaria, 2001.

Flecha, Consuelo. *Las primeras universitarias en España*. Madrid: Narcea, 1997.

